

Kraków, 24.05.2023

Prof. dr hab. Łukasz Sułkowski
Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej
Instytut Spraw Publicznych
Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Recenzja dorobku dr Adrianny Lewandowskiej na rzecz postępowania habilitacyjnego

Niniejsza recenzja sporządzona została w związku z powołaniem mnie na recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Adriannie Lewandowskiej (uchwała nr 8/03/2023 z dnia 23 marca 2023 r, Rada Naukowa Instytutu Nauk o Zarządzaniu i Jakości Wydziału Ekonomicznego UMCS).

1. Uwagi o charakterze ogólnym

Ocena merytoryczna osiągnięć naukowo badawczych oraz dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i współpracy międzynarodowej została dokonana na podstawie obowiązujących kryteriów, określonych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 lipca 2018 r

Podstawą do oceny były przede wszystkim następujące dokumenty przesłane przez Habilitantkę:

- analiza bibliometryczna opublikowanego dorobku naukowego;
- autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych;
- wykaz opublikowanych prac naukowych;
- monografia, zatytułowana „BELIEFS. Strategiczna Logika Firm Rodzinnych. Model BELIEFS”, wskazana przez dr Adriannę Lewandowską jako osiągnięcie naukowe;

1. Informacja o Habilitantce

Dr Adiranna Lewnadowska w 2004 roku obroniła stopień doktora nauk ekonomicznych w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu Wydział Zarządzania. Rozprawa doktorska pt. „Wykorzystanie Strategicznej Karty Wyników w zarządzaniu przedsiębiorstwami w Polsce i w Niemczech”.

Z przedstawionych dokumentów wynika, że dr Adiranna Lewnadowska w wcześniejszym okresie **nie ubiegała się o nadanie stopnia doktora habilitowanego**.

W latach 2016-2017 Pani dr Adiranna Lewnadowska zatrudniona była na stanowisku adiunkta w Instytucie Przedsiębiorstwa w Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, wcześniej w latach 2014-2015 na stanowisku adiunkta w Katedrze Zarządzania Strategicznego na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu oraz w latach 2007-2013 również na stanowisku adiunkta w Katedrze Zarządzania i Organizacji na Wydziale Finansów i Bankowości w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu.

Konkluzja: wymóg został spełniony

2. Charakterystyka i ocena wskazanego do oceny osiągnięcia naukowego kandydatki

Jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz 1668 z późn. Zm.) dr Adrianna Lewnadowska wskazała autorską monografię „BELIEFS. Strategiczna Logika Firm Rodzinnych. Model BELIEFS”, opublikowaną w wydawnictwie PWN, której recenzentem był dr hab. Jan Klimen, prof. SGH.

Przedstawiona do oceny monografia liczy 494 strony (wraz z załącznikami). Część zasadnicza monografii (od wstępu o zakończenia mieści się w zakresie stron 14-429).

Przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe będą oceniał pod względem wkładu jakie wniosła monografia w rozwój dziedziny nauk społecznych w zakresie dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.

Oceniana monografia składa się z ośmiu rozdziałów, które są wzajemnie ze sobą połączone, co przyczynia się do lepszego i pełnego zrozumienia podjętego tematu.

W mojej ocenie dobór tematu prezentowanej do oceny monografii jest trafny i wskazuje na świadomość Autorki monografii dotyczącej zjawisk i problemów zachodzących w współczesnym zarządzaniu firmami rodzinnymi. Dr Adrianna Lewanowska w swoim autoreferacie wskazuje, że „opracowanie poznawczej ramy pracy miało znaczenie dla określenia roli czynników miękkich i kontekstowych w wyjaśnianiu logiki organizacyjnej firmy. To kwestie pozostające obecnie w domenie zainteresowań w obszarze nauk społecznych, w tym przypadku nauk o zarządzaniu, psychologii, socjologii, a nawet antropologii. Na etapie realizacji badań założono konsultacje z ekspertami z tych dziedzin. Tym samym w pracy przyjęto dwukierunkowe myślenie, zakładające analizę korelacji obu systemów: firmowego i rodzinnego”. Przyjęcie takiego sposobu myślenia i interpretacji uznaję za słuszne. Uważam, że Autorka swoją monografią wypełnia lukę badawczą, która była w tym obszarze badań, właściwie również został zdefiniowany ogólny problem badawczy recenzowanej monografii.

Jak wskazuje Autorka monografii: głównym celem monografii było opracowanie i weryfikacja modelu naukowego opartego na interdyscyplinarnym połączeniu aspektów ekonomicznych, socjologicznych, psychologicznych i aksjologicznych, na podstawie którego można dokonać interpretacji efektywności zarządzania strategicznego firmą rodzinną w długiej perspektywie.

Autorka wskazała również hipotezy główne i szczegółowe:

Hipoteza I. Zakłada istnienie różnic w procesie zarządzania strategicznego pomiędzy firmami rodzinnymi i firmami nierodzinnymi o różnej intensywności na danym etapie procesu.

Hipoteza II. Istnieje określona logika, na podstawie której właściciele rodzin biznesowych podejmują skuteczne dla systemu firmowego decyzje.

Hipoteza III. Istnieją wartości, które, jeśli są integralną częścią zachowań strategicznych danej firmy, zwiększają potencjał strategiczny firmy, rozumiany jako realizowanie celów finansowych i pozafinansowych.

Hipoteza IV: harmonizacja wartości prowadzi do równowagi strategicznej pomiędzy obydwoma systemami (biznesu i rodziny) w ramach strategii właścicielskiej, a tym samym do sukcesu finansowego (rozumianego jako realizowanie poziomu rentowności na poziomie wyższym od konkurencji) oraz sukcesu pozafinansowego (rozumianego jako realizowanie strategii rodziny w długiej perspektywie czasu).

HW1: Firmy, które mają wyższy niż średni indeks BELIEFS, mają lepszą reputację.

HW2: Firmy, które mają wyższy niż średni indeks BELIEFS, mają wyższy stopień satysfakcji klienta.

HW3: Firmy, które mają charyzmatycznego lidera, mają wyższy indeks BELIEFS.

HW4: Firmy, które mają zdefiniowane wartości ważne dla właściciela, mają wyższy indeks BELIEFS.

HW5: Firmy, które mają więcej niż jednego właściciela zaangażowanego w firmie, mają niższy indeks BELIEFS

W pierwszym rozdziale monografii Autora przedstawia istotę i specyfikę przedsiębiorstw rodzinnych. Rozdział ten składa się z sześciu podrozdziałów, w których poruszono takie zagadnienia jak: rodzina, znaczenie rodziny w kształtowaniu postaw przedsiębiorczych, zdefiniowano przedsiębiorstwo rodzinne, opisano teorię koewolucji systemów, dokonano charakterystyki teorii osobowej w odniesieniu o firm rodzinnych. Omawiany rozdział zakończony został podrozdziałem zatytułowanym „Dominująca własność jako immanentna cech firm rodzinnych”.

Ocena powyższego rozdziału jest pozytywna, brak większych uwag z mojej strony. Autorka dokonała rzetelnego przeglądu literatury przedmiotu. Rozdział oceniam pozytywnie.

Rozdział drugi ocenianej monografii zatytułowany został „Determinanty rozwoju przedsiębiorstw rodzinnych”. Składa się z czterech podrozdziałów. Rozdział ten nie budzi moich zastrzeżeń, materiał w nim został opisany bardzo rzetelnie i podobnie jak w rozdziale pierwszym Autora dokonała właściwego przeglądu literatury przedmiotu.

W rozdziale trzecim dr Adrianna Lewnadowska poruszyła problematykę korelacji strategii biznesu i strategii rodziny. Rozdział ten składa się z pięciu podrozdziałów, w których opisano proces zarządzania strategicznego w firmie i rodzinie. Strategie właścicielską, konflikty systemowe w stawianiu celów w odniesieniu rodzina/firma, opisano strategię sukcesji oraz wskazano deskryptory sukcesu firmy rodzinnej.

Moja ocena powyższego rozdziału jest pozytywna, struktura rozdziału pozwala ją precyzyjnie zrozumienie istoty omówionego tematu. Wskazuję również, że rozdział ten pełni kluczową rolę w dalszej pracy badawczej związanej z podjętym tematem. Ogólna ocena powyższego rozdziału jest pozytywna, brak jest większych uwag, które mogłyby wpłynąć na moją ocenę.

Rozdział czwarty monografii zatytułowany został „Wartości – soczewka długookresowej perspektywy działania firm rodzinnych”. W rozdziale tym dokonana została analiza teorii podejścia socjalno-emocjonalnego bogactwa. Przewidziano również założenia teorii Rokeacha i Schwartz. W końcowej fazie rozdziału opisano znaczenie wartości w przedsiębiorstwach rodzinnych oraz dokonano charakterystyki zarządzania przez wartości w firmach rodzinnych.

Rozdział ten cechuje bardzo dobry przegląd literatury przedmiotu, Autorka wykazuje się umiejętnością właściwego wnioskowania. Przedstawione w rozdziale czwartym treści są rzetelnie opracowane, nie mam większych zastrzeżeń do tego rozdziału.

W rozdziale piątym dr Adrianna Lewandowska opisała koncepcję oraz metodykę trój etapowych badań własnych. Rozdział ten składa się z trzech podrozdziałów, w których zaprezentowano: założenia i podstawy teoretycznych badań, opisano zakres i organizację badań własnych oraz trójwarstwową organizację badań własnych. Rozdział oceniam pozytywnie.

Rozdział szósty oparty został o przegląd badań literaturowych w temacie zarządzania strategicznego firm rodzinnych i nierodzinnych. Składa się on z pięciu podrozdziałów, które tworzą spójną całość. Wnioski z przeprowadzonego studium literatury przedmiotu wskazują, że istnieją różnice w podejściu do zarządzania strategicznego w firmach rodzinnych i firmach nierodzinnych.

Opisywany rozdział został przygotowany starannie, dokonano przeglądu najważniejszych pozycji literatury przedmiotu odnoszących się do badanego obszaru.

W rozdziale siódmym „Dominująca logika firm rodzinnych – jakościowe badania własne” dokonano charakterystyki dominującej logiki firm. Autorka monografii opisała założenia organizacji badań i przeprowadzenia badań. W podrozdziale trzecim zaprezentowano zestawienie wyników badań co skutkowało powstaniem treści podrozdziału czwartego, w którym przedstawiono cechy charakterystyczne poszczególnych wymiarów mapy poznawczej.

Recenzowaną monografię kończy rozdział ósmy, w którym dr Adrianna Lewandowska przedstawiła autorski model, który został oparty na przedstawionych w recenzowanej monografii teoriach oraz wynikach badań opublikowanych w monografii. Autorka monografii na podstawie przedstawionych w pracy teorii oraz wyników badań zakłada, że zdefiniowane wartości istotne dla firm rodzinnych można sklasyfikować w ramach wiązek wartości i analizować w ramach wzajemnie powiązanych map poznawczych, tworzących model BELIEFS. W ramach modelu BELIEFS dr Adrianna Lewandowska zdefiniowała wiązki wartości, które odpowiadają najważniejszym kompetencjom strategicznym firm rodzinnych.

Reasumując podjęta w recenzowanej monografii problematyka badawcza, wynik badań oraz autorski model stworzony przez dr Adriannę Lewandowską wypełniają lukę badawczą w obszarze zarządzania firmami rodzinnymi. W mojej ocenie zaprezentowana monografia nosi bardzo duże walory poznawcze, a treści w niej zawarte oraz sposób ich prezentacji i wnioskowanie świadczą o wysokiej świadomości metodologicznej Autorki monografii.

Oceniając monografię pod względem metodologicznym, w moim przekonaniu stanowi ona silną pozycję naukową wśród pozycji książkowych związanych z tą problematyką badawczą.

Ocenę danych naukometrycznych przedstawię w formie tabeli:

	Liczba publikacji	Liczba punktów
Monografie w języku polskim (2)	2	140
Redakcja naukowa monografii w języku polskim (1)	1	10
Współautorstwo monografii w języku polskim (4)	4	280
Współautorstwo monografii w języku słowackim (1)	1	20
Rozdziały w monografiach: • autorstwo rozdziału w języku polskim (11) • autorstwo rozdziału w języku niemieckim (1) • autorstwo rozdziału w języku angielskim (1) • współautor rozdziału (11)	24	96
Pozostałe artykuły w czasopismach według wykazów MNiSW w języku polskim i angielskim: • autorstwo artykułu w j.angielskim i j.polskim (4) • współautorstwo artykułu w j.angielskim i j.polskim (10)	14	126
Publikacje w materiałach pokonferencyjnych, współautorstwo (7)	7	40
Informacje o opublikowanym dorobku niepunktowanym (17)	17	0
Razem:	70	712

*dane na 02.12.2022 (zgodnie z autoreferatem)

Web of Science podsumowanie (wyniki łącznie Core Collection i Cited Reference):

- Liczba prac cytowanych - 11
- Liczba cytowań - 20 (bez autocytowań)
- h -index - 2

Scopus, podsumowanie:

- Liczba prac cytowanych - 13
- Liczba cytowań - 25 (bez autocytowań)
- h-index - 3

oceniany całościowo dorobek naukowy uważam za niewystarczający. W dorobku naukowym dr Adrianny Lewandowskiej brakuje międzynarodowych publikacji naukowych w renomowanych czasopismach naukowych. Zwrócić należy również uwagę, że poddany ocenie dorobek naukowy jest dość zróżnicowany patrząc pod względem dat wydania. Wnioskować z niego można, że dra Adrianna Lewandowska nie prowadzi systematycznych prac publikacyjnych, a jej obszar badawczy obejmuje jedynie zakres firm rodzinnych.

Konkluzja: wymóg nie został spełniony

3. Ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, lub instytucji kultury w szczególności zagranicznej (art. 219 ust 1 pkt 3 ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce)

W mojej ocenie w ocenianym dorobku brak jest istotnych aktywności naukowych. Dr Adrianna Lewandowska prowadziła zajęcia z zakresu: zarządzania strategicznego (wykłady i ćwiczenia) budowania zespołów i umiejętności kierowniczych (wykłady i ćwiczenia), zarządzania firmą rodzinną (wykłady i ćwiczenia), nowoczesnego przywództwo (wykłady), efektywność organizacyjna (wykłady), strategicznej Karta Wyników (ćwiczenia), analizy strategicznej (ćwiczenia), seminaria magisterskie i licencjackie. Zwracam uwagę, że w autoreferacie przy wskazaniu powyższych przedmiotów brakuje jednoznacznego wskazania miejsca odbywania się tych zajęć oraz lat, kiedy te zajęcia były prowadzone (czy były to uczelnie polskie czy zagraniczne). Dodatkowo dr Adrianna Lewandowska prowadziła zajęcia na studiach podyplomowych (w polskich uczelniach). Przedstawione do oceny dwa staże naukowe realizowane były w latach 2008 oraz 2009. Nie podano czasu ich trwania, dokładnego zakresu prac naukowo - badawczych. Od tamtego czasu dra Adrianna Lewandowska nie realizowała staży naukowych. Uznaję, że okres 13 lat przerwy (liczę datę 2022 jako złożenie dokumentacji) w stażach naukowych jako czynnik obniżający to kryterium oceny. Stwierdzam również, że informacje zawarte w autoreferacie wskazują, że Habilitantka wykazuje się dzielnością popularyzująca naukę w stopniu zadawalającym.

Konkluzja: wymóg został spełniony częściowo

Konkluzja ostateczna

Przedstawiona dokumentacja wskazuje jednoznacznie na brak posiadania przez dr Adriannę Lewandowską znaczącego dorobku naukowo - dydaktycznego, który spełniałby kryteria z punktu widzenia wymagań, jakie winni spełniać kandydaci do stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Działając zgodnie z zapisami ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (DZ.U. z 2018r. poz. 1668 z późn. zm.) wymogi prawne wobec osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego mają charakter łączny, co oznacza konieczność ich jednoczesnego spełnienia. Stwierdzam zatem, że dr Adrianna Lewandowska nie spełnia ustawowych kryteriów co nie pozwala mi poprzeć wniosku dr Adrianny Lewandowskiej o nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

S. J. Kowalski